

ประวัติ

๑

เสียงล้อรถบดกรวด เสียงปิดประตูดังปังปัง เสียงผีแห้ววิ่ง
ชอยขึ้นบันได เสียงหัวเราะ และเสียงสุดท้ายคือเสียงเรียก ซึ่งทำให้
คุณหญิงเพ็ญแข บำรุงประชากิจ เงยหน้าขึ้นจากจดหมายในมือ พลาจ
พับกระดาษขนาดเล็กนั้นใส่ซองวางไว้ข้างกาย หยิบเขียนหมากทับไว้อีก
ทีหนึ่ง

“คุณแม่ชา ราลึกลับแล้วค่ะ”

“คุณแม่ชา บุก็กลับแล้วค่ะ”

เสียงนั้นอ่อนหวานและใสแจ้ว แม้จะค่อนข้างดัง คุณหญิงก็
ไม่รู้สิกราคาญ ท่านยิ้มรับธิดาสาวทั้งสองซึ่งก้มตัวโหยง ๆ เข้ามาทึ่งตัว
นั่งลงข้างกายท่าน จนเกือบเป็นเบียดขนานบอยู่ ๒ ข้าง ดึงมืออันอ้วน
สมบูรณ์ของท่านไปแนบแก้ม มารดาปล่อยให้ธิดาแสดงความยินดีปรีดา
ที่ได้กลับจากเที่ยวมาพบท่าน เหมือนเช่นทุกคราวที่หล่อนมักจะแสดง
เมื่อไปเที่ยวนอกบ้านอย่างสนุกสนานมาแล้ว

“สนุกมากไหมจ๊ะ?” ท่านถาม น้ำเสียงบอกความรักใคร่อย่างไม่
ปิดบัง

“สนุกมาก สนุกที่สุดเลยค่ะ แต่ราลึคิดถึงคุณแม่มากเหลือเกิน
ถ้าคุณแม่ไปด้วยก็ดีซี นะบูนะ” บราลึบอก ประโยคท้ายหันไปพยัก-
พแยะกับน้องสาว บุรณี บำรุงประชากิจ

“จริงซี เราสองคนบ่นคิดถึงคุณแม่ตลอดทางเลย คุณอาพระ
วิทยาใจดีจึงเลยคะ ดูแลพวกเราสารพัด เราเลยได้ออกไปถึงปิ่นงั้น
คะ ไม่น่าเชื่อเลยนะคะ”

“เล่าไปซีจ๊ะ สนุกยังงัยมั่ง ทำไมจะกลับวันนี้ ไม่โทรเลขมาบอก
ทางบ้านจะได้ไปรับ”

“ก้อหนูอยากให้คุณแม่คะคุณพ่อตกใจเล่นนี่คะ เลยอาศัยรถ
คุณเขมรมา กระเป๋าเสื้อผ้ายังกั๊งอยู่หน้าตึกเลยคะ คุณแม่ขา บุดาไหม
คะ ราลีดำนะคะ ดำมากกว่าบุอีก”

คุณหญิงมองดูธิดาทั้งสอง แล้วพูดซ้ำ ๆ ตามนิสัย “ดำไปมาก
ทั้งสองคนแหละ หน้าเป็นมันทีเดียว ยังงัยละจ๊ะ เล่าให้แม่ฟังมั่งซีว่าสนุก
กันยังงัยมั่ง”

“แหม สนุกมากทีเดียวคะ แต่คุณแม่อย่าเพิ่งฟังเลย เอาไว้เล่าที่
โต๊ะกินข้าว คุณพ่อจะได้ฟังด้วย ราลีซีเกียจฉายหนังสองรอบ ตอนนี
เหนื่อยเหลือเกิน”

“เหนื่อยก็ไปพักผ่อนเสียก่อนซี หิวไหมละ” มารดาถาม

“ข้าวไม่หิวคะ แต่หิวน้ำเหลือกำลัง เด็กไปไหนกันหมดคะ
คุณแม่”

“มันจะไปไหน คงไปอยู่ในครุวั้นนั่นแหละ ใ้พวกนี้ชอบสูมหั่วกัน
คุย นินทานาย หนูลูกไปตรงหน้าต่าง เรียกมันมาสักคนซีจ๊ะ”

บุรณีย์บจะลุกแล้วกลับกั๊งตัวลงที่เดิม บอกกับมารดาและ
พี่สาวว่า “ซีเกียจกระดิกเหลือเกิน มาถึงบ้านแล้วจึงรู้สึกว้าพลี๊ ตอน
นั้นสนุกจนลืมอะไร ๆ หมด ราลีลุกขึ้นตะโกนทีซี”

บราลีลั่นหน้า แล้วว่า “อย่าเพิ่งกินเลย ไปผลัดผ้า อาบน้ำแล้ว
นอนกันคนละตื่นดีกว่า เดี่ยวเย็นนี้ไม่มีแรง ไปไม่ไหวนะ”

คิ้วของคุณหญิงขมวดเข้าหากันเล็กน้อยเมื่อถามว่า “เย็นนี้จะไป
ไหนอีกละ”

ธิดาทั้งสองมองดูตากัน บราลีเป็นฝ่ายตอบว่า “คุณพณิซพ่อค้า
ปักษ์ใต้ ซึ่งมารกรุงเทพฯ พร้อมเราวันนี้คะ เขาจะเลี้ยงข้าวเย็นพวกเรา

ทุกคนเลยคะ ความจริงเขาก็เลี้ยงเรามาหลายมือแล้วนะ บู มากกรุงเทพฯ เราควรเลี้ยงเขาถึงจะถูก จริงไหม”

“ฮือ ก็เขาออกเป็นมหาเศรษฐีนี่นะ ราลิก้อ แค่นี้ ขนหน้าแข็งเขาไม่ร่วงหรอก”

“แต่ก็ดูพวกเราเอาเปรียบเขาเกินไปนะ ให้เขาเลี้ยงเสียเรื่อย เทียว ก่อนเขากลับปักชำได้ เราต้องเลี้ยงเขาบ้าง เขิญเขามาเลี้ยงที่บ้าน ยังไง จริงไหม”

“นายพนิชนะเป็นใคร พุดกันไปพุดกันมาแม่ไม่รู้เรื่องเลย”

ธิดาทั้งสองหัวเราะขื่นพร้อมกัน เสียงโศกพึมพำขึ้นแล้วว่า “กราบขอประทานโทษคะ หนูลืมไป นายพนิชคนนี้เป็นพ่อค้าตามชื่อของเขา เป็นเศรษฐีที่มีชื่อที่สุดในปักชำได้ นอกจากรวยแล้วยังสวยและหนุ่มด้วย”

“แถมมีที่ทำว่าจะมาขอบราลียของคุณแม่ด้วย” บุรณิต่อ

“บ้า บูละบ้าเสมอ เขาจะพุดให้คุณแม่รู้เรื่อง คุณแม่ขา อย่าฟัง บุกะ เหลวไหลเสมอ ราลิจะเล่าให้ฟัง” บราลิว่า แก้มทั้งสองเป็นสีชมพู หล่อนจับมือมารดามาแนบไว้ที่แก้ม “คุณพนิชรู้จักกับพวกเราโดยการแนะนำของคุณอาพระวิทยา แล้วเขาก็พาพวกเราทั้งสิบคนข้ามแดนไปเที่ยวปีนัง ตอนเรากลับเขาก็มาด้วยว่าจะมาดูฐานะการค้ำของเขา และจะอยู่กรุงเทพฯ ราวสองอาทิตย์ ถ้าราลิจจะเขิญเขามากินข้าวหรือกินน้ำชาบ้านเราบ้างเพื่อได้รู้จักกับคุณพ่อคุณแม่ จะเป็นการนำเกลียดไหมคะ”

มารดานิ่ง หยิบมากขึ้นใส่ปาก เคี้ยวช้า ๆ ใช้เวลานั้นคิดก่อนตอบ “ไม่น่าเกลียดอะไร ถ้านายพนิชคนนั้นไม่ใช่คนก๊วย มีเชื้อมีแหวดีเราก็เขิญเขามาได้”

“จั้นก่อนเขากลับ ราลิจจะเขิญเขากินข้าวบ้านเราลักครั้งนะคะ”

“จ๊ะ”

“เฮ้อ ร้อนเหลือกำลัง บูลาคุณแม่ไปอาบน้ำแล้วนอนเลยนะคะ อ้อ จะไปกินน้ำด้วย หิวจะตาย รินไปไหนเสียละคะ คุณแม่”

“เมื่อก็เห็นแวบ ๆ อยู่แถวนี้ คงไปทำอะไรอยู่ข้างบนละมังจะ
วันนี้ดูเหมือนเวรกวาดตึกชั้นบนนี่”

“ไปเถอะ ราลี บุจะนอนให้เต็มอ้อมทีเดียว” น้องสาวลุกขึ้นแล้ว
พยักหน้าชวนพี่สาว บราลิลุกขึ้นตามน้องสาว ทั้งสองคลานห่างมารดา
ไปเล็กน้อย ก็ลุกขึ้นเดิน คุณหญิงร้องสั่งตามหลังไปว่า

“บอกเด็กให้ไปยกกระเป๋ามาขึ้นไปเก็บเสียด้วยนะ หนู”

คุณหญิงเพ็ญแข บำรุงประชาภิจ แลตามร่างระหงของธิดา
ทั้งสองไปด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจ เจ้าคุณและคุณหญิงมีธิดาเพียง
สองคน คือบราลีและบุรณี บราลีอายุ ๒๒ ปี แก่กว่าน้องสาว ๒ ปี ทั้ง
สองรักใคร่ เป็นเพื่อนฝูงกันมากกว่าพี่น้อง บุรณีไม่เคยเรียกพี่สาวว่าพี่
คงเรียกชื่อสั้น ๆ เหมือนน้องอย่างเจ้าคุณและคุณหญิงเรียก เมื่อสำเร็จการ
ศึกษาชั้นมัธยมบริบูรณ์แล้ว บราลียกออกมาอยู่กับบ้านใช้ชีวิตสนุกสนาน
ในวงสังคม ส่วนบุรณีเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย แต่ก็มีเวลาสำหรับ
สนุกร่วมกับพี่สาวและเพื่อนชายหญิงอย่างเสรี

สองพี่น้องวิ่งแข่งกันขึ้นบันไดไปสู่ชั้นบนแล้วขวาวไปตามระเบียบ
ถึงห้องบราลีก่อน หญิงสาวจึงหยุด แล้วก้าวเข้าไปข้างในเหลียวดูรอบ
ห้องด้วยความรู้สึกสบายใจ ภายหลังจากที่เดินทางไปทุรกันดาร

“อ้อ ริน ไฉนจริงแฮะ รื้อของออกจากระเป๋ามาหมดแล้วหรือนั้น”
ถามเมื่อตาแลไปเห็นร่างหญิงรุ่นสาวคนหนึ่งกำลังก้ม ๆ เงย ๆ อยู่หน้าตู้
กระเป๋าดูใหญ่เปิดอยู่ตรงหน้า ไม่มีสมบัติอยู่ภายในกระเป๋านั้น
เลย

ผู้ถูกทักหันไป ยิ้มแล้วว่า “คะ ไม่มีชุดไหนไม่ได้ใส่เลย ต้องซัก
ทั้งหมด เสื้อคลุมอาบน้ำของคุณหายไปไหนหนึ่งตัว กับชุดนอนอีก ๑ ชุด
สิ้นวาล”

“หือ! คงติดอยู่ในกระเป๋านูกระมัง ฉันว่าเก็บเอามาหมด ไม่ได้
เหลือสักชิ้นแล้วนี่ เวลารินรื้อกระเป๋านูช่วยดูให้ทีก็แล้วกันนะ แต่บางที
อาจติดไปในกระเป๋าเพื่อนก็ได้” บราลิว่า เดินมาหยุดดูเสื้อผ้ากองโตที่
วางอยู่ มองหาเครื่องแต่งกายชุดที่หายไป เมื่อไม่เห็นก็เดินเลยไปที่โต๊ะ

แต่งตัวพิศดูเงาในกระจก พลาจว่า

“ฉันดำไปมากนะ ริน แต่สนุกเหลือเกิน ความจริงควรพูดว่า สนุกเจียนตายมากกว่า”

รินเงยหน้าขึ้นดูเงาในกระจก แล้วยิ้ม “ดำไปคะ แต่ดูคุณสดขึ้น ขึ้นมาก”

“จั้นเระะ” เป็นคำถามที่บอกความพอใจอยู่ในน้ำเสียง บราลีพิศดูหน้าตนเอง โบหน้าค่อนข้างยาว คางมน ริมฝีปากบางทาสีเข้ม จมูกเล็กเป็นสัน และนัยน์ตายาวได้คิ้วเส้นเรียวที่เขียนไว้โก่ง มีประกายแวววาวด้วยความสุขสดชื่น หล่อนยิ้มกับเงานั้น โดยมีรินเป็นผู้ดู

“วันนี้รินช่วยเตรียมเสื้อผ้าให้ฉันสักชุดนะ จะไปกินข้าวข้างนอก ไม่ต้องห่วงน้กดอก อ้อ ของบุด้วย เดี่ยวเขาจะลืมสั่ง เลือกเสื้อผ้าให้เป็นกาคาบพริกสะ พริกแดงหรือพริกเขียวก็ไม่เอาทั้งนั้น”

รินรับคำ ปิดกระเป๋า รวบกองเสื้อผ้าใส่ลงในตะกร้าหวายข้างตู้ แล้วหิ้วกระเป๋าออกจากห้อง หล่อนเดินต่อไปยังอีกห้องหนึ่งซึ่งอยู่ติดกัน วางกระเป๋าไว้ข้างนอก แล้วก้าวเข้าไป เจ้าของห้องนอนนอนคว่ำอยู่บนเตียง เสื้อเชิ้ตและกางเกงสามส่วนถอดกองไว้กลางห้อง ที่ตัวมีเพียงชั้นใน ๒ ชั้นบาง ๆ เท่านั้น หล่อนกระดกเท้า แล้วเอียงหน้ามาดูผู้เข้ามาใหม่ ซึ่งกำลังก้มลงเก็บชุดเดินทางซึ่งกองอยู่นั้น

“เก็บของราลีแล้วรี แฮม ฉันคอยแทบขาดใจ หิวน้ำจะตาย ขอ กินสักแก้วก่อนได้ไหม เร็วแรงไม่มีเลย มันเพลียและปวดไปทั้งตัว”

วางของลงตามเดิม รินกลับออกไปจากห้อง เพื่อปฏิบัติตามเมื่อเข้ามาครั้งนี้ ได้นำแก้วบรรจุน้ำสีส้มอ่อน มีไอเย็นจับอยู่รอบไป คุกเข่าส่งที่หน้าเตียง ตาอดมองดูหลังแผ่นอูม และท่อนขาที่เปลือยเปล่า เป็นสีชมพูคล้ำมิได้ทั้งที่เคยเห็นบ่อย ๆ บุรณิรับแก้วน้ำไปดื่มรวดเดียวหมดแก้ว แล้วส่งคืนพร้อมกับคำขอบใจ รินจึงไปรี้อสมบัติในกระเป๋าหน้าตู้ บุรณินอนมองอยู่บนเตียง หล่อนบอกว่า

“ฉันซื้อผ้าพันคอแพรมาฝากรินหนึ่ง ผืนสีฟ้าแดง อ้าว ผืนนั้น ไงละ ที่ถืออยู่นะ ซื้อมาจากปิ่นงแม่ะ”

บุรณีเป็นผู้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อคนในบ้านที่หล่อนใช้สอยใกล้ชิด เช่นนี้เสมอ นิสัยนี้ต่างกับบราลี บุรณีจึงเป็นที่รักของคนในบ้านมากกว่า พี่สาว รินยกมือไหว้ผู้เป็นนาย หยิบผ้าพันคอแพรเนื้อดีชิ้นชมอย่าง ปลาบปลื้ม แล้ววางแอบไว้ทางหนึ่ง ลงมือรื้อข้าวของในกระเป๋าค่อยไป บุรณีคุยถึงความสนุกสนานที่ได้รับอยู่จ้อย ๆ ลักครู่หนึ่งก็หยุดไป เมื่อริน เหลียวไปดู จึงเห็นหล่อนหลับสนิท ที่ริมฝีปากยังมีรอยยิ้ม รินคงทำงาน ของตนต่อไปอย่างคล่องแคล่ว

ครั้นตกเย็นธิดาทั้งสองของ ‘บำรุงประชากิจ’ ก็เยื้องกราย ลงจากตึก เพราะพรุ่งนี้ในเครื่องแต่งกายสีสวย พร้อมจะออกจากบ้าน เพื่อไปรับประทานอาหารค่ำกับเพื่อนฝูงตามนัดหมาย ดวงหน้ายังเยาว์ สมบูรณ์ด้วยความสุขสดชื่นภายหลังที่ได้พักผ่อนอย่างสบายกว่า ๘ ชั่วโมง

คุณหญิงเพ็ญแขนั่งตากลมอยู่บนม้าสี่เหลี่ยมโคนต้นลำดวน ใหญ่ข้างตึก มีขันเงินใส่ดอกมะลิเพิ่งเก็บมาจากต้นซึ่งปลูกอยู่เกือบรอบ ตึกวางอยู่ตรงหน้า ท่านหยิบดอกมะลิที่ละดอกเสียบลงในเข็มยาว นาน ๆ ก็หยิบกลีบกุหลาบแดงเสียบแซมลงไป เมื่อเกือบเต็มเข็มก็รูดลง ไปตามเส้นด้ายบรรจบกับส่วนที่ร้อยไว้ก่อน เมื่อธิดาเดินเข้ามาใกล้ ท่าน ก็เงยหน้าขึ้นยิ้มรับอย่างคนอารมณ์ดีและรักลูกเป็นดวงใจ

“ตื่นนอนแล้วหรือจ๊ะ นอนสบายไหม”

“แหม หลับเป็นตายเลยที่เดียวคะ กำลังพูดค้าง ๆ อยู่กับริน แท้ ๆ หลับผล็อยไปได้ น้ำท่าไม่ทันอาบ”

“ราลีอาบน้ำเสร็จ ก็คลานขึ้นเตียงเลยไม่รู้สึกตัว จนบุปลูกแนะคะ หลับสบายที่สุดในโลก”

“นี่คุณพ่อยังไม่กลับอีกหรือคะ” บุรณีถามมองไปรอบ ๆ ถาม พลางหยิบมะลิขึ้นดมอย่างมือไม่อยู่นิ่ง ครั้นได้รับคำตอบจากมารดา หล่อนก็บ่นว่า “คืนนี้เห็นท่าจะไม่ได้พบคุณพ่อเสียแล้ว กว่าเราจะกลับ กัน คุณพ่อก็คงหลับฉิบ”

พี่สาวพยักหน้า พูดเรื่องอื่นต่อไป “คุณแม่จะร้อยไปทำไมคะ ตั้งยาวยืดยั้งจั้น ใ้ราลีช่วยไหมคะ”

“โอ๊ย อย่าเลยจ๊ะ” มารดาปฏิเสธเสียงดัง “เธอทำเป็นเมื่อไหร่ เตี้ยวดอกไม้โย้เย้เกเป็นพินเจ็ดดอกปะไร” แล้วจึงตอบคำถามของ บุตรสาวว่า “แม่จะร้อยไปบูชาพระภูมิกับบูชาพระ”

“ซื้อเอาดีกว่าคะ ไม่ต้องหลังแข็ง” บุตรหญิงคนเล็กออกความเห็น

“แม่เสียดายดอกมะลิของเรา บานออกเต็มไปหมด ไม่ได้ใช้ทำ ประโยชน์อะไรเลย รินเก็บไปลอยน้ำไว้กินกันเท่านั้น ความจริงร้อย ดอกไม้ก็เพลินดี ลูกไม่ลองหัดมั่งนี่จ๊ะ เอ้า รินเอาไปร้อยต่อที่ไป เย็นมาก แล้ว ชักแล้ไม่ค่อยเห็น เตี้ยวดอกไม้สูง ๆ ต่ำ ๆ ไม่เท่ากัน” ท่านส่งเข็มให้ เด็กสาวซึ่งนั่งเกือบหมอบอยู่ไม่ห่างและกำลังเด็ดก้านดอกมะลิอยู่พร้อมกับปลักขันเงินตรงหน้าไปให้ด้วย

“รินนี่ยังเก่งกว่าเรานะ” บราลีว่า ขณะทอดสายตาดูผู้ที่ออก นามถึง “ทำอะไร ๆ เป็นสารพัด คุณแม่มีอะไรก็ถ่ายทอดให้รินหมด ทั้งกับข้าวคาวหวาน เย็บปักถักร้อย ทำดอกไม้ดอกไม้ไร ลูกสาวไม่ได้อะไร จากคุณแม่เลย”

คุณหญิงมองหน้าธิดาคนโต ไม่เข้าใจว่าหล่อนรู้สึกอย่างไรใน การกล่าวเช่นนั้น แต่เมื่อเห็นสีหน้าของบราลีเป็นธรรมดา และกำลังเด็ด ก้านดอกมะลิให้รินอยู่ ท่านจึงพูดว่า

“ก็ลูกสาวแม่ไม่มีใครสนใจงานพรรค์นี้เลยสักคนนี่จ๊ะ ถ้าไม่ ถ่ายไว้ให้กับริน วิชาที่สูญเปล่า น่าเสียดาย” แล้วท่านก็กล่าวสืบไป

“ความจริงแม่อยากให้คุณ ๆ ได้เรียนรู้ไว้ เพราะเป็นสมบัติ เฉพาะของลูกผู้หญิงทีเดียว ใช้งานบ้านเหล่านี้”

“นุกก็อยากเรียน” ธิดาคนเล็กว่า “แต่กลัวว่าจะสอบไล่ตกเท่านั้น ไว้ให้บจบบปริญญาเสียก่อน บจจะเรียนการเรือนกับคุณแม่ จะทำกับข้าว กับปลาให้เก่งกว่ารินทีเดียว คอยดูนะ ว่าแต่ตอนนี้ราลีซื้อ อยู่บ้านทุกวัน น่าจะลองเรียนดูบ้าง”

พี่สาวยื่นหน้านิดหนึ่ง ไม่ให้เสียสวย เมื่อจะตอบด้วยเสียงแสดงความรำคาญตามความรู้สึกที่แท้จริง “ราลีไม่ชอบวิชาแม่บ้านเหล่านี้เลยจริงๆ ไม่อยากฝึนความรู้สึกของตัวเอง อีกหน่อยราลีก็จะออกไปทำงานนอกบ้านแล้ว เราให้รินเรียนไว้ปรนนิบัติเราดีกว่า จริงไหม ริน”

ผู้ถูกถามเงยหน้าขึ้นจากงาน ยิ้มกับบราลีย่างซื่อ ๆ แล้วก้มลงทำงานต่อไป

เสียงรถแล่นมาตามถนนโรยกรวด พี่น้องลุกขึ้นเกือบพร้อมกัน นูรณีบอกกับมารดาว่า

“รถมารับแล้วค่ะ บุปู่ไปก่อนนะคะ กราบลาคุณแม่จนถึงเวลานอนเลย” แล้วหล่อนก็ย่อตัวลง ยื่นหน้าไปจูบแขนมารดาที่หนึ่งก่อนหันมาพยักหน้ากับพี่สาว

“ราลีย่กราบลาคุณแม่ค่ะ” เมื่อธิดาก้มลงจูบแขน ท่านก็ว่า

“อย่ากลับให้ตึกนักกะหนู”

“ค่ะ หนูจะรีบกลับ” แล้วหันมาทางรินบอกว่า “รินเก็บดอกมะลิไปใส่มุ้งฉันทั้งนะ ๒-๓ ดอกก็พอ มากนักหอมจัดเกินไป ฉันทั้งหวัดแน่ไปละ อยู่ทำงานไปนะ ทำงานเก่ง ๆ อีกหน่อยก็จะได้เป็นคุณหญิงอย่างคุณแม่ไงล่ะ” แล้วบราลีย่เดินครึ่งวิ่งครึ่งห้าวเราะเสียงใสจากไป มารดาแลตามหลังธิดาไป เกิดความคิดว่าดูเหมือนท่านและสามีออกจะเลี้ยงลูกสมัยใหม่จนเกินไปเสียแล้ว ลูกสาวของท่านจึงกล้าเอามารดาของหล่อนไปเปรียบกับเด็กหญิงซึ่งมีฐานะเป็นเพียงคนรับใช้ในบ้าน!

มันทำให้คุณหญิงพิศุข บำรุงประชากิจ ต้องหันมาพิจารณาเด็กสาวซึ่งนั่งอยู่ใกล้ ๆ อย่างพิศุขพิศุขระห่ โดยที่เจ้าตัวไม่รู้สึกละ คงนั่งทำงานอย่างเพลิดเพลิน แล้วคุณหญิงก็เกิดเวทนาในตัวเด็กสาวผู้นั้นมากยิ่งขึ้น

๒

การรับประทานอาหารเช้าของบ้านบำรุงประชากรในคืนนี้ค่อนข้างมีพิธีรีตอง และเสร็จสิ้นลงด้วยความเรียบร้อยทุกประการ ผู้เป็นแขกร่วมโต๊ะทุกคน ได้รับความเอร็ดอร่อยในรสอาหาร ซึ่งปรุงอย่างเลิศ เรียงรายกันอยู่เต็มโต๊ะ ได้รับความเจริญตาในการตกแต่งโต๊ะอย่างสวยงาม ภาชนะทุกชิ้นที่เป็นกระเบื้อง ก็เป็นสีครามบางเรียงที่เป็นวัตถุโลหะก็เป็นเงินขัดมันวิบจับประกายไฟ ที่เป็นแก้วก็เจียรไนใสสะอาด กิ่งกลางโต๊ะมีขวดปักดอกไม้ทรงเตี้ย หวายคิงทอทยอดอันอ่อนช้อยไปตามยาว หน้าต่าง ๓ บานเปิดกว้าง ม่านลินินสีครามวับไปไว้ด้านหนึ่ง เผยให้เห็นประกายระยิบระยับของน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาลมจากแม่น้ำพัดกลิ่นหอมของมะลิเข้ามาในห้องเป็นระยะ ได้รับความเจริญใจด้วยการเจรจาอย่างหวานหูจากธิดาสาวเจ้าของบ้าน และการสนทนาอย่างสนุกสนานเป็นกันเองของท่านเจ้าคุณ แม้ว่าคุณหญิงจะพูดน้อย แต่ด้วยยิ้มอย่างใจดีในใบหน้าของท่านก็ทำให้แขกหนุ่มซึ่งเพิ่งเหยียบย่างเข้ามาในคุกหาสน์หลังนี้เป็นครั้งแรกมึตองประหม่า แม้คุณหญิงจะมีค้อยพูด แต่สายตาดันยังคมเกินวัย ได้แลเห็นโดยมิให้ใครรู้สึกรู้ว่าท่านเห็นว่า นายพนิช ขวลา ลอบขำเลื่องมองธิดาคนใหญ่ของท่านอยู่ทุกโอกาสอันวย แม้ว่าเขาจะกำลังสนทนาอยู่กับท่านเจ้าคุณ เรื่องการค้า ก็ยังฉวยโอกาสเมื่อท่านผู้เฒ่าก้มหน้าลงดักขำเข้าปาก

หันไปทางบราลีย์มกับหล่อน ทำให้คุณหญิงนึกถึง ‘เรื่อง’ หนึ่งซึ่งท่านลิมเรียนให้สามีทราบเกือบ ๒ สัปดาห์มาแล้ว ท่านได้กำหนดในใจว่าคืนนี้ก่อนนอนจะไม่ลิมเล่าเรื่องข้อใจนี้ให้สามีฟัง เมื่ออาหารหวานผ่านไป แล้ว เจ้าคุณเป็นผู้ลุกขึ้นก่อน บอกว่า

“ออกไปคุยข้างนอกดีกว่า”

ทุกคนปฏิบัติตาม เมื่อเจ้าคุณและคุณหญิงออกจากห้องรับประทานอาหารไปยังห้องรับแขกซึ่งอยู่ห่างกันเพียงมานทองลายเทพนมคั่นเท่านั้น แยกชายหญิงของบราลีย์และบุรณีซึ่งมีจำนวนหกคนยังไม่ละห้องไปที่เดียว พยอมนเดินไปที่หน้าต่าง แลออกไปยังแม่น้ำ แล้วหันกลับมาบอกว่า

“เดือนหงายยังจี เราออกไปเล่นเรือเล่นในแม่น้ำกันก็จะดีดอกนะ”

“อากาศดีเสียด้วย คลื่นไม่ค่อยมียังจี ถึงเราเล่นเรือบัดก็คงไม่ล่ม” จำเรียงว่า “ราลีย์ เราเล่นเรือกันได้ไหม คุณพ่อจะคุณแม่จะดูแลไหมนะ”

“อย่าเลย ค่ามัดแล้ว เตี่ยวคุณพ่อท่านว่าเอานะ” สุนทรซึ่งเป็นเพื่อนผู้มีอาวุโสเดือนเมื่อเชยบกายเข้ามายืนทางหน้าต่าง สูดลมหายใจยาว “หอมดอกมะลิขึ้นใจเหลือเกิน ถ้าบ้านเรามีมะลิมาก ๆ ยังจี เราคงเก็บมาร้อยมาลัยเล่น”

“ก็เหมือนรินของบุชีคะ พีรี รินเขาร้อยให้คุณแม่บูชาพระทุกวัน บางวันถ้าบานมาก ๆ เขาก็ร้อยเป็นรูปสัตว์ไปให้ราลีย์กะบุ” บุรณีว่า

“จริงซึ้นะ วันนี้ยังไม่ได้เห็นรินเลย หายไปข้างไหนเสียล่ะ?” สุนทรหันมาทางบุรณี มือยังเกาะขอบหน้าต่างอยู่ และก่อนที่บุรณีจะตอบ หล่อนก็อุทานว่า “อ๊วยตาย! ราลีย์เธอปล่อยให้สุภาพบุรุษทั้ง ๓ ยืนแก๊งก้างอยู่ยงจีเองหรือ”

“ผมอยากยืนเล่นให้หายเมื่อยสักประเดี๋ยวนะ” คนหนึ่งใน ๓ คนตอบ “ประเดี๋ยวนะจะไปคุยกับท่านเจ้าคุณ”

“แหม ฉันอยากเล่นเรือจริงนะ บู่” สุดสวาทว่า

“เล่นก็ได้ ตอนนีหัวค่ำ อีกสักครึ่งชั่วโมงดีกว่า เราได้พายไป

ไกล ๆ ในแม่น้ำนี้ ดึก ๆ มีเรือโจ๊กอร่อยชะมัดอยู่ลำหนึ่ง”

“แต่เราคงอยู่ไม่ได้ เพราะดึกมากไป บอกแม่ไว้ว่ามากินข้าว บ้านราลีเดี๋ยวเดี๋ยวเท่านั้น” จำเรียงว่า “เราออกไปข้างนอกกันเถอะ สุภาพบุรุษท่านออกไปนานแล้ว เดี่ยวคุณแม่ว่าหายเจ็บไปไหนกันหมด ไปกันเถอะ” ว่าแล้วจำเรียงก็จับมือสุนทรและบุรณิจงออกมาจากห้อง กินข้าว ส่วนที่เหลือก็เดินตามออกมาบ้าง เมื่อเห็นบุรุษทั้งสามนั่งเรียง อยู่ตรงหน้าเจ้าคุณบำรุงประชากิจ เรื่องสนทนาเปลี่ยนเป็นเรื่องการเมือง และสถานการณ์ของโลก บราลีทำหน้าที่นัดหนึ่ง แล้วเดินเลยจากห้อง รับแขกไปยังเฉลียงที่ติดต่อกัน บิดาจึงถามว่า

“ทำไมหนูไม่นั่งนี่ละ ไปยืนกันให้เมื่อยเปล่า ๆ”

“ชมพระจันทร์เจ้าค่ะ” สุนทรหันมาย่อกายตอบอย่างนอบน้อม

“ฮือ! ถ้าจันนั้นก็ตามสบาย” แล้วท่านก็หันมาสนใจกับปัญหา เกาหลีต่อไป

คุณหญิงเพ็ญแข ใช้เวลาที่ว่างอยู่นั้นพินิจชายหนุ่มทั้งสามอย่าง ถี่ถ้วน ทีละคน โดยเจ้าตัวไม่รู้สึกละ

อรุณฤกษ์ ไกรสิทธิ์ เป็นชายวัย ๒๘-๒๙ รูปสวย สมาร์ท มีท่า สุธภาพเมื่ออยู่กับผู้ใหญ่ เขาเป็นที่รู้จักคุ้นเคยอย่างดีของบ้านบำรุง ประชากิจ ด้วยบิดาของเขากับเจ้าคุณบำรุงฯ เป็นเพื่อนร่วมราชการ เดียวกันมา ชายหนุ่มจึงเข้าออกในบ้านนี้ได้เสมือนลูกหลานคนหนึ่งและ เป็นที่ไว้วางใจของท่านเจ้าคุณและคุณหญิงให้พาธิดาทั้งสองของท่านไป ไหนต่อไหนได้

เขมกร ภิญโญ เป็นสหายสนิทของเขาที่ได้พามาติดต่อกับ ครอบครัวบำรุงประชากิจ เขมกรมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับอรุณฤกษ์ เป็นวิศวกรจากต่างประเทศที่มีชื่อและมีหน้าที่ก้าวหน้า คุณหญิงเคยมอง ดูเขาด้วยความสนใจ เมื่อแลเห็นเขาเอาใจใส่เป็นพิเศษเสมอกับบราลี

ชายอีกผู้หนึ่งซึ่งเป็นแขกพิเศษของคืนนี้คือ นายพนิช ขวาลา พ่อค้าเศรษฐีแห่งปักซ์ใต้ ยังหนุ่มมาก หน้ามีเค้าจีน รูปค่อนข้างสูง เปรี้ยว เครื่องแต่งกายอย่างดี สะอาดเอี่ยม ช่วยให้เขามีลักษณะภาคภูมิ

หน้าของเขาแลดูซี้อ แต่ดวงตาสีเข้มีประกายบอกความเฉลียวฉลาดทันคนเสมอ เขาเจรจากับท่านเจ้าของบ้านอย่างสุภาพเรียบร้อย ตลอดเวลา มือของเขาประสานกันอยู่เบื้องหน้า ไหล่กว้างโน้มไปข้างหน้าเล็กน้อย

ท่านเจ้าคุณคุยอยู่ต่อไปอีกครู่ใหญ่ ก็เรียกธิดาให้กลับเข้ามาในห้อง

“เข้ามาคุยกันเองเถอะ คุยกับคนแก่เดี๋ยวดังวงกันแยะ พ่อจะเข้าไปข้างโนนเสียที”

เมื่อธิดาและเพื่อนของหล่อนเข้ามาข้างในห้องแล้ว เจ้าคุณก็ลุกขึ้นยืนพลางว่า

“คุยกันตามสบายนะ ขอโทษ ต้องขอตัวที”

ท่านเจ้าคุณเข้าไปครู่หนึ่ง คุณหญิงก็ลุกขึ้นตาม บุรณิฉวยเขียนหมากของท่านมาถือไว้แล้วเดินตามเข้าไป พบกับรินที่ห้องโถงก็ส่งเขียนหมากให้ แล้วกลับมายังห้องรับแขก

“คุณพณิชคุยกับคุณพ่อตั้งนาน เปื่อไหมคะ” บราลีถาม ทรวดลงนั่งตรงที่บิดา ยิ้มกับผู้ที่ถูกดูด้วยอย่างหวาน เขามองดูหล่อนเต็มตาแล้วจึงตอบว่า

“ไม่เปื่อเลยครับ ท่านเจ้าคุณทราบเหตุการณ์ของโลกอย่างกว้างขวางมาก”

“คุณพ่อสนใจการเมืองมากเชียวคะ ท่านชอบฟังวิทยุ และอ่านหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับ ยิ่งฉบับใดมีวิจารณ์ด้วย ท่านยิ่งชอบแต่ดิฉันไม่ค่อยมีความรู้เลยเรื่องนี้”

“คุณเป็นผู้หญิง จะสนใจเรื่องรบราฆ่าฟันกันทำไม” เขมกรว่า “จริงไหม เรื่องพรรคนี้ทำให้สมองเครียด ผู้หญิงถ้าสมองเครียด หน้าจะพลอยเครียด เหนื่อยอ่อนไปด้วย เลยทำให้หมดสวย”

“อ้อ! เป็นความรู้ใหม่!” จำเรียงว่าพร้อมกับหัวเราะ “หลักเกณฑ์ของคุณเขมไม่เลว ทำให้พออนุมานได้ว่า ผู้หญิงคนใดหน้าตาสวย ในสมองมักไม่มีอะไรนอกจากซี้อเสีย”

“ไม่ใช่ยังงั้น” เจ้าของหลักเกณฑ์ที่จำเรียงว่า รีบปฏิเสธ “ผู้หญิง

สวยหัวคิดดี ๆ มีถมไป ไม่ต้องหาตัวอย่างอื่นไกล อย่างคุณจำเรียง
เป็นต้น”

“โอ๊ะ! คุณเขมไม่ต้องมาขอติดันดอก ฉันไม่ยอมรับประทาน
ลูกขอมของคุณสักหน่อย”

“อย่ามัวเถียงกันเลย เราเอาเรือไปพายเล่นกันดีกว่านะ” พยอม
ว่า “คุณพนิกพายเรือเป็นไหมคะ”

“พายได้ครับ แต่อย่าไวใจให้ถือท้ายก็แล้วกัน”

“ให้พี่รูดถือท้ายซี เก่งจะตาย” ราลีว่า

“นี่จะไปเล่นเรือกันอีกรึนี่ ไม่ปลอดภัยนะ คำมิดล่อมไปละก็ความ
หากันแย่เทียว แลก็ไม่เห็น” อรุณฤกษ์บอก

“ก็เล่นจริง ๆ นะซีคะ ล่อมล่อมอะไรกัน เรือท้องชลของราลีออก
เบ้อเร่อ ให้คุณพนิกพายหัว พี่รูดถือท้าย คุณเขมช่วยพาย พวกเรานั่ง
กลาง สนุกตึนนะ” พยอมว่า ลูกขึ้นยืนพยักพืดไปรอบ ๆ ตัวเป็นการชวน
แล้วหล่อนก็จุดมือบुरुณี ก่อนเดินออกไปจากห้องได้หันมาสั่งว่า “ตาม
ออกมาเร็ว ๆ นะคะ เราจะไปเอาเรือออกจากอู่ก่อน”

เมื่อไม่มีทางคัดค้าน แม้จะไม่สู้เต็มใจนัก บुरुชทั้งสามก็ไม่อาจ
คัดค้านได้ ต้องจำใจเดินไปสู่ท่าหน้าโดยดี

เมื่อเข้ามาอยู่ในห้องนอน คุณหญิงยังไม่ลืมเรื่องที่ได้กำหนด
ไว้ในใจเมื่อระหว่างนั่งโต๊ะ แต่ก็จิวตรสวดมนต์อย่างยืดยาวของท่าน
มีความสำคัญมากกว่า จึงสั่งสามีว่า

“เจ้าคุณอย่าเพิ่งนอนนะคะ ดิฉันสวดมนต์ประเดี๋ยว เดี่ยวจะ
เล่าอะไรให้ฟัง”

“โอ๊ะอะไรของเธอนะ สำคัญหนักหนาเทียวเธอ เออไว้เล่าพรั่งนี้
ดีกว่า วันนี้ฉันง่วงจะตาย”

“อู๊ย ไม่ได้ดอกคะ ทั้งไว้พรั่งนี้ก็จึลิม” คุณหญิงค้าน

“ไม่ลิมดอก ฉันจะเตือนเอง”

“แหม พุดยั้งกะเจ้าคุณนะไม่ใช่คนขี้ลิม ไม่เอาละคะ พุดคืนนี้

แหละ ดิฉันสวดมนต์ครู่เดียวเท่านั้น เจ้าคุณนั่งสูบบุหรี่ไปพลางก่อน ซิคะ”

แล้วคุณหญิงก็หายเข้าไปในห้องเล็ก ๆ ติดกับห้องนอน ซึ่งเป็นห้องพระ มีแท่นบูชา โต๊ะหมู่บูชาเล็ก ตั้งพระพุทธรูปประจำวันพุธ ซึ่งเป็นวันเกิดของท่านและท่านเจ้าคุณ

พักใหญ่คุณหญิงก็กลับออกมา พบสามีกำลังเดินกลับออกไปกลับมาอยู่หน้าเตียง มีซิการ์บอยอยู่ระหว่างนิ้วโป้งอยู่เบื้องหลัง เมื่อเห็นหน้าภรรยา ท่านก็เดือนขึ้นตามลักษณะของคนใจร้อน

“เฮ้! มีเรื่องอะไรก็ว่ามา”

“เดี่ยวซิคะ ไปนั่งเก้าอี้โน้นก่อน เดินไปเดินมายังนี่เมื่อยแย่”

“เถอะ! เถอะ! พูดเรื่องของเธอไปเถิดนะ” เจ้าคุณขัด

“ไม่ละคะ ไปนั่งก่อน ดิฉันขี้เกียจลอกลูกตาตามเจ้าคุณซิคะ ไปนั่งเก้าอี้โน้นก่อน ลมกำลังพัดสบายด้วย” แล้วท่านก็จูงมือสามีไปยังเก้าอี้ เจ้าคุณบ่นอุบอิบอย่างไม่ชอบใจแต่ก็ไม่ขัดใจภรรยา

“คราวนี้เริ่มเรื่องได้หรือยังล่ะ เธอนี่ยุ่งจริงนะ”

คุณหญิงหัวเราะอย่างคนอารมณ์ดี ซึ่งเจ้าคุณทราบภายหลัง การสวดมนต์แล้วอารมณ์ของภรรยาท่านค่อนข้างจะผ่อนคลายกว่าปกติ

“โอ้ ดิฉันอยากให้คุณนั่งสบาย ๆ เสียก่อน เพราะเรื่องมันค่อนข้างยาว”

เจ้าคุณสะกดใจร้อนของท่านฟังภรรยาโดยไม่ซักถาม คุณหญิงจึงเริ่มเรื่องว่า

“เมื่ออาทิตย์ที่แล้ว วันลูกกลับจากใต้ คุณหญิงแก้วเขียนจดหมายมาถึงเจ้าคุณกะดิฉัน”

“คุณหญิงแก้วนะใคร ฉันนึกไม่ออกเสียแล้วซี”

“พุทไธ้ เจ้าคุณละก็ขี้ลืมนัก ก็เมียเจ้าคุณนิติศาสตร์ธำรงไงล่ะคะ เจ้าคุณท่านตายไปตั้งนานแล้ว คุณหญิงเลยพาลูกชายไปอยู่บ้านเก่าที่หัวเมือง เพราะจนมาก เมื่อก่อนตายเจ้าคุณนิติศาสตร์ฯทำหนี้สินไว้รุงรัง พอตายก็ต้องขายบ้านขายช่องใช้หนี้เขาหมด ตัวคุณหญิงเอง

อายุพวกเพื่อน ๆ เลยหอบลูกไปอยู่หัวเมืองแล้วไม่กลับมาอีกเลย”

เจ้าคุณพ่ยกหน้า คิ้วอันดกสีหม่น ๆ ของท่านซึ่งขมวดอยู่เมื่อครู่ คลายออก “เขาเขียนมาว่าอะไร”

คุณหญิงไม่ตอบ เปิดเขียนหมากคั่นอยู่กุกัก แล้วหยิบซองจดหมายซึ่งพับสองออกมาส่งให้ แต่ท่านเจ้าคุณไม่รับ

“มีดอกออกยังงี้ ฉันจะไปอ่านออกอะไร กลางวันก็ไม่ให้ดู”

“เอ ก็บอกว่าลืมน ๆ ใจเล่าคะ เพิ่งนึกออกตอนกินข้าววันนี้แหละ ถึงได้ไม่ยอมมาให้เจ้าคุณนอน ไม่งั้นถึงพรุ่งนี้เข้าก็ลืมนอีกเท่านั้น”

“เธอเล่าไปก็แล้วกัน เขาเขียนว่ายังไงบ้าง” ท่านเจ้าคุณว่าตาแลดูผ้าเช็ดหน้าในมือภรรยาที่โบกไปโบกมาไล่ยุงให้ท่าน

“คุณหญิงแค้นพูดถึงลูกสาวของเราว่าเจ้าคุณนิติศาสตร์ฯ เคยบอกกับเขาไว้ว่า ท่านกับเจ้าคุณได้ตกลงกันไว้ เมื่อครั้งลูกชายเขายังเด็ก และลูกสาวคนแรกของเราเพิ่งเกิดว่าจะให้เด็กทั้งสองแต่งงานกัน เดียวนี้ ทางฝ่ายเราจะว่าอย่างไร จะยังถือสัญญา นั้นหรือไม่ เขาอยากรู้”

“เขาพูดมายังงั้นหรือ?”

“อู๊ย คุณหญิงแค้นพูดมาเพราะคะ สละสลวยทุกคำ ออกตัวว่าเขาเป็นคนยากจน เคยเคารพนับถือเจ้าคุณอย่างไร ก็คงอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง เขาไม่ได้พูดว่าเขาทวงสัญญาเรา แต่ไฉ่ใจความมั่นก็คือ ทวงลูกสาวเราเองแหละคะ”

เจ้าคุณนิ่งอึ้ง สูดซิการ์ ฟันควันยาวแล้วจึงพูดเป็นทำนองปรารภว่า “เราก็เคยสัญญาไว้กับคุณศักดิ์จริง ๆ ตอนนั้นฐานะของเขายังมั่นคงมั่งมีมาก เราก็หวังจะให้ลูกเป็นสุข แล้วอีกอย่างหนึ่งตัวคุณศักดิ์กับฉันก็รักใคร่กันมาก เพิ่งมาเสียเพราะเมียน้อยหมดเนื้อหมดตัวตอนหลังนี้แหละ”

“แล้วเราจะทำอย่างไรต่อไปเล่าคะ”

คิ้วของท่านเจ้าคุณกลับขมวดเข้าหากันอีก มีแต่เสียงโบกยุง ในที่สุดท่านก็ลุกขึ้นยืนและตั้งต้นเดิน ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าท่านกำลังใช้ความคิด คุณหญิงแลตามร่างสูงใหญ่ ซึ่งเดินกลับไปกลับมาอยู่เฉย ๆ

แล้วเจ้าคุณบ่ารุงๆ จึงกลับมายืนอยู่ตรงหน้าภรรยา ชักบุหรือออกจากปาก

“ยกลูกสาวให้เขาเสียคนหนึ่งก็แล้วกัน”

ถึงคราวที่คุณหญิงจะต้องนั่งอึ้ง เป็นครูจึงว่า “ถ้าจะให้ก็ต้องให้บราลี เพราะยายบุรณีเรียนหนังสือยังไม่สำเร็จ”

“ก็ถูกต้องดีแล้ว เพราะที่รับกะคุณศักดิ์ตกลงกันได้ ก็ยายบราลีนี้แหละ ยายบุยังไม่ได้เลย”

“ดิฉันสงสารลูกจะต้องลำบาก แกเคยมีกินมีใช้อย่างสมบูรณ์พูนสุข จะต้องไปมีชีวิตผิดเคืองเข็ญใจ โดยที่แกไม่ได้มีความผิดเลย”

เจ้าคุณตั้งต้นเดินใหม่ พลางว่า “แล้วเธอจะให้ฉันทำยังไง บอกเลิกเข้านะระ ทำได้ดอก แต่เสียหน้าแยะ เขาจะว่าเราไปดูถูกความจนของเขาปะไร เออ แล้วเจ้าลูกชายของคุณหญิงแก่วะเวลานี้ทำอะไรอายุเท่าไรแล้วละ บอกมามังหรือเปล่า”

“บอกค่ะ เป็นปลัดอำเภอกอ อายุ ๒๘ ปี”

“เป็นปลัดอำเภอกอ มีท่าจะรวยได้ ถ้ารัตราษฎรเก่งๆ แต่นิสัยคุณศักดิ์ไม่ใช่ยังงั้น ตงเงินออก ลูกชายคงเหมือนพ่อ”

ท่านเจ้าคุณเดินไปเดินมาอยู่อีกรู้อ แล้วไปหยุดหน้าเตียงหันมาทางภรรยา แล้วว่า

“นี่แน่ะแม่แยะ เรื่องนี้เอาไว้คิดกันวันหลังเถอะ ไม่ใช่เรื่องด่วนอะไร ฉันง่วงนอนแล้ว ขอนอนก่อนละนะ ถ้าเธอยังไม่ง่วง ลงไปดูลูกมันบ้างก็ดี แยกกลับหมดแล้วหรือยัง เจียบเสียงกันไปแล้ว” แล้วท่านก็ดับบุหรือลงกับที่เขี่ยเก้าบนโต๊ะเล็กหัวเตียง เปิดมุ้งแล้วก้าวเข้าไปอย่างว่องไว

คุณหญิงพิงแค้นตามหลังสามีทั้งรู้ว่าเจ้าคุณจะไม่ได้แลเห็นพลางนึกหมั่นไส้ อะไร ละโม่บแต่จะกินกับนอนเท่านั้น! แล้วท่านก็ลุกขึ้นและออกจากห้องไปอีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่ก่อนจะได้ยินเสียงหายใจที่—ที่ เป็นระยะสม่ำเสมอดังมาจากเตียงใหญ่ในห้อง

๓

“เจ้าคุณคะ”

เจ้าคุณบารุงประชากิจเงยหน้าขึ้น ลดหนังสือพิมพ์ที่กางอยู่ลง จากระดับตา มองดูผู้เข้ามาเรียกอย่างจะถาม แต่เมื่อคุณหญิงเพ็ญแฉะ เดินอ้อมเก้าอี้ของท่านไปทางด้านหลัง แล้วบ่นว่า

“ดูรีนั่งอยู่ได้ ร้อนแสนร้อน หน้าต่างปิดหมด” เสียงเปิดหน้าต่าง และสับขอ เจ้าคุณจึงยกหนังสือพิมพ์ที่อ่านค้างอยู่อ่านต่อไป โดยไม่พูดว่าอะไร แต่ท่านอ่านไม่ได้นาน ด้วยคุณหญิงเปิดหน้าต่างครบ ๔ บาน พร้อมทั้งรูดม่านยาวที่ประตูไปสู่เฉลียงน้อยเรียบร้อย และกลับมานั่งยัง เก้าอี้ตัวหนึ่งไม่ห่างจากท่านเท่าใดนักได้เริ่มต้นเรียกท่านอีก

“เจ้าคุณคะ”

เจ้าคุณถอนหายใจลึก ไม่ให้บังเกิดเสียงได้ยินถึงภรรยา พับหนังสือพิมพ์อย่างเสียดาย ในยามบ่ายอากาศปลอดโปร่งและเงียบสงัด เช่นวันนี้ ท่านรู้สึกพอใจที่สุดถ้าจะได้ยู่ลำพังในห้องหนังสือ เพื่ออ่าน คิดหรือเขียนอะไรต่ออะไรของท่าน สำหรับวันนี้ท่านแน่ใจเสียแล้วว่าไม่ อาจหาความสุขอย่างเงียบ ๆ ได้จึงยอมโดยดี เจ้าคุณวางหนังสือลงบน โต๊ะแล้วเอาหลังพิงพนักเก้าอี้นวมตัวใหญ่ในท่าสบาย อย่างพร้อมที่จะ ฟัง ‘อะไร ๆ’ จากภรรยาซึ่งคุณหญิงเข้าใจ จึงเริ่มเรื่องทันที

“เรื่องนั้นจะว่ายังไงคะ”

น่าประหลาดอย่างหนึ่งคือ ความเข้าใจของหญิงมักโวกว่าของชาย แม้ส่วนมากจะเป็นความเข้าใจเพียงผิวเผินหรือตื้น ๆ แต่เมื่อใครเอ่ยเรื่องใดขึ้น หญิงมักเข้าใจทันที ส่วนชายความเข้าใจมักช้า แต่ลึกซึ้งและแจ่มแจ้งเสมอ เช่นเดียวกับเจ้าคุณบำรุงประชาภิจนขณะนี้ ท่านไม่เข้าใจ ‘เรื่องนั้น’ ของภรรยาว่าหมายถึง ‘เรื่องไหน’ ให้หนักראהคุณที่ คุณหญิงมักชอบเอ่ยเรื่องหนึ่งเรื่องใดขึ้นมาเฉย ๆ ราวกับจะให้สามีตรัสรู้เอาเอง นิสัยพรรคนี้ท่านเคยแก้ แต่ไม่ได้ผล คุณหญิงเพ็ญแขไม่ทราบถึงความรำคาญของสามี

“เรื่องอะไร?” เจ้าคุณถามเรียบ ๆ คิ้วขมวด

“ก้อเรื่องลูกชายคุณหญิงแก้วนะซีคะ โธ่ เจ้าคุณก็” เสียงคุณหญิง ทำให้คิ้วที่กำลังคลายของสามี กลับขมวดเข้าหากันอีก

“ว่ายังไงล่ะ?” ท่านถาม

“อ้าว ก็ดิฉันกำลังถามเจ้าคุณอยู่ไงล่ะ” คุณหญิงพูดเสียงดังยกมือขึ้นตบขา “เจ้าคุณจะว่ายังไงล่ะคะ ลูกของเจ้าคุณนี่”

เจ้าคุณนิ่ง ใจของท่านกำลังคิดถึงเกาหลีเหนือซึ่งรุกข้ามเส้นขนานที่ ๓๘ เข้าไป ด้วยความสงสัยว่าเกาหลีใต้จะตกทะเลตายเปล่า โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากอเมริกา ซึ่งเพิ่งถอนกำลังไปไม่นานนี้ หรืออย่างไร ถ้าเกาหลีใต้เสียแก่คอมมิวนิสต์ ลัทธิแดงจะขยายเร็วเพียงใด จะมีผลกระทบต่อประเทศไทยบ้างไหม เมื่อคุณหญิงเตือนซ้ำขึ้นภายหลังที่เห็นสามีนั่งไปนานว่า

“เจ้าคุณจะจัดการยังไงคะ”

ท่านจึงตอบไปโดยที่ความคิดคำนึงยังพะวงอยู่กับเส้นขนานที่ ๓๘ ของเกาหลีเหนือ และลัทธิคอมมิวนิสต์ “ยกให้เขาก็แล้วกัน ยายบราลีล่ะ”

“ฮึ!” เสียงในคอของคุณหญิงค่อนข้างดัง จนเจ้าคุณผงกศีรษะที่กำลังหงายพาดอยู่กับหนักเก้าอี้ขึ้น มองมาเห็นอาการ ‘คอแข็ง’ ของภรรยาจึงเลิกคิ้วอย่างสงสัย สลัดความคิดเกี่ยวกับเรื่องนอกหน้าที่เสียทันที ก็พอดีได้ยินภรรยาเอ่ยขึ้นว่า “เจ้าคุณพูดยังกับลูกฉันเป็นผักเป็น

ปลา ยกให้ใครง่าย ๆ ตามสบาย ยังจั่นแหละ”

ใบหน้าที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ด้วยเนื้อของเจ้าคุณบำรุงประชากิจ ยังสงบอยู่ แต่ภายในใจท่านกำลังหัวเราะ นึกอยู่ว่า ผู้หญิงนี้ช่างพูดยาก จริง ไม่ว่าสาวว่าแก่ เมื่อตะกั้บอกเองว่า ‘ลูกสาวเจ้าคุณ’ ครั้นไม่ชอบใจ ก็อ้างว่า ‘ลูกดิฉัน’ ขึ้นมาทีเดียว แต่ท่านไม่พูด ด้วยปรกติเป็นที่รู้จักกันอยู่ ทั้งบ้านว่าเจ้าคุณเป็นคนเกรงใจภรรยามาก จนเกือบเป็น ‘ก๊ลัว’ ทีเดียว แต่เจ้าคุณมักปรารภกับญาติพี่น้องและเพื่อนสนิททั้งหลายถึง ‘ปมด้อย’ ข้อนี้ของท่านว่า ชี้เกียจเถียงเอาชนะผู้หญิง ไม่เห็นได้ดิบได้ดี! โดยเหตุฉะนี้คุณหญิงจึงอยู่ ‘เหนือ’ เจ้าคุณเสมอมา

“ก็แม่แะเห็นว่าควรจะทำอย่างไรเล่า เธอก็รู้อยู่แล้วว่าฉันไม่ค่อยมีความรู้เรื่องพรรคนี้ แม่แะเคยมีความคิดดีเสมอขึ้นมา”

หน้าของคุณหญิงดีขึ้น แม้จะเข้าใจประโยคหลังของสามีว่าเป็นคำชมแถมประชด ท่านก็ทำไม่รู้เสียด กล่าวถึงเรื่องที่ใจของท่านกำลังคิดเป็นห่วงอยู่

“ดิฉันไม่อยากให้ลูกเราต้องแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่เคยพบหน้า ค่ำตากันเช่นนั้น มันจะกลายเป็นพ่อแม่โบราณ คลุมถุงชนลูกสาว”

“ถ้าเช่นนั้นก็ไม่เห็นยาก บอกให้ลูกชายคุณหญิงแก้วมารู้จักกันเสียก่อนซี”

“อู๊ย! เจ้าคุณก็ ฟังดิฉันก่อนซีคะ” คุณหญิงขัดขึ้น พลาจก้มลง บ้วนน้ำหมากลงในกระโถนข้างเก้าอี้ “ลูกเราน่ะได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาอย่างดี ไม่เคยยากลำบากเลยสักนิด ถ้าแกต้องไปลำบากลำบากเพราะมีสามีที่พ่อหาไว้ให้ตั้งแต่เด็ก ๆ แกจะคิดอย่างไรเอากับพ่อแม่คะ”

เจ้าคุณนิ่ง เพราะไม่อยากขัดคอ และกำลังนึกว่าภรรยาของท่าน ซึ่งท่านเคยให้สมญาอยู่ในใจว่า ‘เจ้าความคิดแสนกล’ จะหาทางออกไปอย่างไรกันแน่ เมื่อเจ้าคุณไม่พูดเหมือนดังที่คุณหญิงคิดไว้แล้ว ท่านจึงพูดต่อไป

“เราไม่ใช่พ่อแม่ที่จะลงโทษลูกอย่างนั้นได้ โดยที่แกไม่ได้ทำความผิดสักนิดเดียว”

เจ้าคุณพอจะเข้าใจจุดหมายปลายทางของภรรยาได้ แต่ยังคง
นิ่งฟังต่อไปด้วยคุณณี ทั้งนี้ท่านคิดมิตั้งว่าภรรยาของสตรีนั้น ไม่มี
บุรุษใดจะศึกษาได้จบสิ้น ถ้าแม้ว่าหล่อนมิปรารถนาจะให้เขาเข้าใจ

“เจ้าคุณไม่สงสารลูกบ้างหรือคะ” คุณหญิงเพ็ญแขไม่ต้องการ
คำตอบ แต่กระนั้นเจ้าคุณก็ยังพยักหน้าหงิก ๆ “เราเคยนึกกันไว้ว่า จะ
ปลูกฝังลูกทั้งสอง ให้เป็นฝั่งเป็นฝาอย่างมีเกียรติ ลูกจะต้องได้รับความ
สุข อย่างน้อยก็เท่ากับอยู่กับเรา แต่ที่คุณหญิงแค้นยากจนยังกะอะไร
สมบัติพัสดันทกอดวายไป ไม่น่าเชื่อนะคะว่าสมบัติเรือนล้านจะหมดได้
ในพริบตาเดียว” เจ้าคุณยังคงพยักหน้าหงิก ๆ ใจท่านกำลังคิดว่า
เพราะสมบัติเรือนล้านของเจ้าคุณนิติศาสตร์ธำรง สามีคุณหญิงแก้ว
นั่นเอง ที่ทำให้ภรรยาของท่าน เคยปรารถนาเป็นเชิงบังคับเมื่อคราวเกิด
บุตรคนแรก ให้ท่านจัดการผูกสัมพันธ์ระหว่างบุตรชายคนเดียวของเจ้า
คุณ กับบุตรสาวของท่าน และเมื่อการสำเร็จตั้งประสงค์คุณหญิงก็
ปลาบปลื้ม ครั้นความมั่งคั่งของเจ้าคุณนิติศาสตร์ฯ ต้องพินาศไปพร้อม
กับชีวิตเจ้าของ ภรรยาของท่านก็ทำประหนึ่งว่า ลืมข้อตกลงระหว่างกัน
เสียสนิท ดูว่าการตายและการสูญสิ้นทรัพย์ศฤงคารจำนวนมหา คือ
การสิ้นพันธะระหว่างกันเสียด้วย เมื่อคุณหญิงปรารถนถึงชายหนุ่มคน
หนึ่งคนใดท่านองว่าเหมาะสมกับบราลีของท่านนั้น ท่านไม่เคยเอ่ยถึง
ลูกชายคุณหญิงแก้วเลย

“ถ้าเราจะบอกเลิกไป คุณหญิงแก้วก็คงไม่กล้ามีเสียงว่าอะไร
เพราะควรรู้ว่าลูกตัวไม่คู่ควรกับลูกเราเลย แต่นั่นแหละคะ นึกถึงความ
สนิทสนมคุ้นเคยระหว่างเจ้าคุณกับเจ้าคุณนิติศาสตร์ฯ และคุณหญิง
แก้วกับดิฉันแล้วทำไมลง”

เจ้าคุณนึกชมภรรยาอยู่ในใจ วันนี้ดูออกจะใจกว้างผิปรกติ
แต่กระนั้นท่านก็ยังนิ่งปล่อยให้ภรรยาพูดต่อไป

“เจ้าคุณคะ ดิฉันมีความคิดอย่างหนึ่งจะขอความเห็นจาก
เจ้าคุณ”

คราวนี้ท่านผู้เฒ่าชายขยับร่างอันสมบูรณ์หยิบซิการ์ขึ้นจุดสูบบุหรี่

คว้นยาว คุณหญิงไม่สู้ชอบกลิ่นยาของสามี แต่ก็อุตส่าห์อดใจรอจนวัน
ตรงหน้าเจ้าคุณจางหายไปเป็นครั้งที่สาม ท่านจึงพูดขึ้น

“ดิฉันคิดจะยกรินให้แทน” ไม่รอเจ้าคุณซึ่งชักชิก้าออกจาก
ปากอย่างรวดเร็ว ผิดอาการอันปรกติเนือย ๆ ของท่าน รีบอธิบายต่อไป
“ความจริงรินก็เป็นเด็กดี สวยด้วย การบ้านการเรือนก็เก่ง ดิฉันเองก็
เลี้ยงมาอย่างลูกหลาน ถึงเจ้าคุณเองก็เถอะ ก็เอ็นดูเด็กคนนี่มากไม่ใช่
หรือคะ”

เจ้าคุณไม่ปฏิเสธความจริง แต่มิได้บอกด้วยว่า บางครั้งท่านยัง
นึกเอ็นดูเด็กรินมากกว่าลูกสาวด้วยซ้ำไป เพราะผู้คอยรับใช้ปรนนิบัติ
ท่านอยู่ทุกวันนี้คือเด็กคนนี่ ลูกสาวทั้งสองของท่านมีเวลาสำหรับพ่อแม่
เพียงประจบประจ้อประแจชั่วคราวยามแล้วก็โลดเล่นไปอยู่ในหมู่เพื่อนฝูง

“แม่แยะ ถ้าทำยังงั้น เธอไม่กลัวคุณหญิงแก้วเขารู้ แล้วมาถอน
หงอกเรือดอกหรือ” ท่านถามอย่างฉงนในความคิดประหลาดของภริยา
คุณหญิงเพ็ญแขี่ยมอย่างใจเย็นและรอบรู้

“พุทไธ้ เราจะทำให้เขาจับได้ยังงั้นก็แยะซีคะ แก่งจนปานนี้ยังจะ
ทำอะไรไม่รอบคอบละก็เต็มที เจ้าคุณเคยเห็นฉันทำอะไรเสียบ้างหรือ
เปล่าคะ” เมื่อสามีคงถืออาการนิ่งเป็นคำตอบ คุณหญิงก็มีจิตใจถาม
พูดต่อไปว่า “คุณหญิงแก้วไม่เคยเห็นลูกเราคนโตเลย ตัวลูกชายก็ไม่เคย
เห็น ในจดหมายเขาบอกยังงี้ละคะ ยังงี้แล้ว เขาจะรู้ได้ยังไงว่า รินไม่ใช่
ลูกเจ้าคุณกะดิฉัน คุณหญิงแก้วแก้วรู้ว่าลูกสาวคนโตเราชื่อบราลี เราก็ให้
รินมันเปลี่ยนชื่อเป็นบราลีแล้วก็เปลี่ยนชื่อหนูบราลีไปเป็นชื่ออื่นก็แล้ว
กันไม่ยากเย็น” คุณหญิงว่าด้วยท่าภาคภูมิใจในความคิดของตน เจ้าคุณ
มองภรรยาอย่างไม่วางใจ

“มันจะไม่ดีนา แม่แยะ ถ้าเขารู้เข้า เราจะเสียผู้เสียคนครั้งนี้แหละ
ไม่อยากจะกลูกให้เขา ก็บอกปฏิเสธไปเสียเลยดีกว่า คุณหญิงแก้วแก้วไม่
ได้บังคับขู่เข็ญอะไรนี่นา”

“ทำอย่างนั้นไม่ได้คะ เสียผู้ใหญ่หมด เขาจะได้ว่าลับหลังปะไร
ว่า เจ้าคุณกะดิฉันไม่รักษาคำพูด เราทำอย่างนี้ บั๊กก็ไม่ซ้ำ น้ำก็ไม่ขุ่น

คุณหญิงแก้วนะตั้งแต่ไปจากกรุงเทพฯ ไม่เคยเข้ามากรุงอีกเลย เจ้าลูกชายก็เป็นเพียงปลัดอำเภอ คงชื่อ ๆ เชื้อ ๆ ไม่เป็นประสาผู้คนเท่าไร เราเอาลูกไปให้ ตกแต่งให้เสร็จ ครั้นจะปลาบปลื้มใจไปเท่านั้น เชื่อดิฉันเถอะเจ้าคุณ”

เจ้าคุณบำรุงประชาภิจหนึ่งไปอีก นึกภาพไม่ออกว่า ลูกชายคนเดียวของคุณศักดิ์ เกลอสนิทของท่าน ซึ่งเป็นบุคคลที่เฉลียวฉลาดที่สุดนั้นจะมีลักษณะชื่อ ๆ เชื้อ ๆ ได้อย่างไร เมื่อครั้งท่านเห็นเขาครั้งสุดท้าย คือตอนทำศพบิดาของเขา เด็กชายคนนี้มีแววสะสวย คมสัน และน่าจะได้รับมรดกความฉลาดหลักแหลมจากบิดาไว้อย่างสมบูรณ์ แต่เมื่อภรรยาของท่านคาดว่า เขาชื่อ ๆ เชื้อ ๆ ท่านก็ไม่คัดค้าน เพราะเจ้าคุณเกลียดที่สุดคือการคาดคะเนเอาเฉย ๆ โดยไร้เหตุผล ส่วนคุณหญิงถือเอาอาการนิ่งของเจ้าคุณเป็นการยินยอมเห็นชอบด้วย จึงกล่าวต่อไป

“เราจะเขียนจดหมายไปบอกตกลงกับเขาให้เขาเตรียมงานไว้ให้พร้อม ขอไม่ให้เป็นงานใหญ่ เพราะไม่เช่นนั้นเราจะต้องเชิญแขกมากมายในกรุงเทพฯ หมดเปลืองเปล่า ๆ ทำพิธีอย่างชาวบ้านนอกนั้นแหละ ให้เขาบอกฤกษ์ยามมา เราจะพาลูกสาวไป”

“คิดดูให้ดีนะ แม่แฆ พลาดพลั้งไปจะอายุเขาแยะ”

“อู๊ย เจ้าคุณอะไรอะไรไม่รู้ วางใจเถอะคะ ลองดิฉันทำ ไม่เรียบร้อยมีหรือ”

“ถ้าเช่นนั้นก็ตามใจ แต่อย่าให้ฉันเกี่ยวข้องด้วยเลย”

คุณหญิงค้อนเจ้าคุณจนเหลือแต่ตาขาว ลูกขึ้นโดยแรงจนเก้าอี้เลื่อนไปข้างหลัง ค้อนซ้ำอีกครั้ง ก่อนพูดด้วยเสียงหนักว่า

“คำ! ดิฉันไม่รบกวนให้เจ้าคุณลำบากดอก จะจัดการเองทุกอย่าง หนูบราลี แกเป็นลูกดิฉันคนเดียวนี้”

แล้วท่านก็เดินตัวตรงอย่าง ‘โกรธ’ ออกไปจากห้อง เมื่อถึงประตู กลับหันมาถามว่า “ต้องการชาจีนช้ำเย็นสักแก้วไหมคะ จะบอกเด็กเอามาให้”

“ดีเหมือนกัน ขอบใจจ้ะ”

เมื่อกลับมาเอนกายอันสมบูรณ์ลงบนพรมในห้องนั่งเล่น แล้ว คุณหญิงบำรุงประชาภิกาก็มีคำสั่งให้สาวใช้หน้าห้องไปตามรินมาทันที พร้อมทั้งสั่งให้นำน้ำชาแช่เย็นไปให้สามี และให้เลยลงไปข้างล่างด้วย ไม่ต้องอยู่คอยรับใช้ ท่านนอนฟังพาบเคี้ยวหมากช้า ๆ ใช้ความคิดดำเนินโครงการที่จะจัดทำต่อไปอย่างเพลินจนกระทั่ง เด็กสาวคนหนึ่งคลานอย่างเรียบร้อยเข้ามาหมอบอยู่เบื้องหน้า ท่านจึงรู้สึกตัวขยับกายแล้วถามว่า

“ไปอยู่ที่ไหน ให้แจ้วไปตามตั้งชาติ”

“อยู่ที่ระเบียงเจ้าคะ กำลังอบผ้าเช็ดปาก”

คุณหญิงพยักหน้า ลากกระโถนมาบ้วนน้ำหมากรุก “เสร็จแล้วหรือยังล่ะ?”

“เสร็จแล้วเจ้าคะ”

โดยเหตุที่คุณหญิงเป็นสุภาพสตรีที่เคยได้รับการอบรมมาอย่างดีเลิศ และรักความสวยงาม สะอาดเรียบร้อย ข้าวของเครื่องใช้ทุกอย่างของท่านจะต้องสะอาดที่สุด แม้ผ้าผืนเล็ก ๆ กว้างยาวไม่เกินศืบ สำหรับผ้าเช็ดปากเมื่อรับประทานของท่าน จะต้องซักสะอาดรีดเรียบแล้วจีบเป็นผืนเล็ก ๆ อบอุ่นเทียบเท่ากับกลิ่นดอกไม้ตามฤดูกาล เช่น ดอกมะลิ ดอกจันทน์กะพ้อ ดอกพิกุล หรือดอกชะลูด หน้าที่จัดทำเป็นของริน เมื่อนึกถึงความสะอาดสบายทุกประการที่เจ้าคุณ ตัวท่าน ตลอดจนธิดาทั้งสองได้รับจากรินแล้วคุณหญิงเพ็ญแก็ทหวนคิดเสียตาย ไม่ปรารถนาจะทำตามแผนการที่วาดไว้ในสมอง ถ้าไม่มีรินเสียคนหนึ่งภาระในบ้นคงจะกลับหน้าอกของท่านอีก ธิดาทั้งสองไม่อาจจะแบ่งเบาภาระเหล่านี้ได้เลย แต่เมื่อคิดถึงหนทางชีวิตภายหน้าของลูกน้อย คุณหญิงก็หึกใจหึกความเสียดายอาวรณ์เสียจากอาวรณ์ พุดอย่างเอางานว่า

“ไหน ลูกขึ้นนั่งตรง ๆ ซี้” เมื่อผู้ถูกสั่งปฏิบัติตามด้วยการยึดตัวขึ้นนั่ง ประสานมือไว้บนตัก คุณหญิงได้สั่งสอนทุกคนในบ้านมิให้นั่งพับ

เทียบเท่าแขน เมื่ออยู่ต่อหน้าท่านหรือท่านเจ้าคุณเพราะเป็นกิริยาที่ขาด
ความสุภาพ คุณหญิงเพ็ญแชนิจดูร่างตรงหน้าอย่างเอาใจใส่แล้ว
ถามว่า

“เดี๋ยวนี้อายุเท่าไรแล้วริน”

“เกือบ ๑๘ เต็มเจ้าค่ะ”

คุณหญิงหนึ่ง นึกถึงบุตรทั้งสองอายุมากกว่าเด็กคนนี้ทั้งคู่ แต่จะ
ทำงานบ้านเรือนได้เพียงครึ่งหนึ่งของเด็กคนนี้ ท่านก็จะภูมิใจไม่น้อย

“อ้อ ตั้ง ๑๘ แล้วนะ ฉันยังเห็นภาพแกนอนเบาะ ดิ้นกระแต่่ว ๆ
อยู่เมื่อกึ่งนี้เอง วอบวบ เป็นสาวแล้ว” ท่านพูดซ้ำ ๆ คายขานหมาก
ลงกระโถน หยิบผ้าชั้นเช็ดริมฝีปาก หวนนึกไปถึงเมื่อ ๑๘ ปีก่อน หญิง
วัยสาวคนหนึ่งอุ้มทารกซึ่งยังอยู่ในเบาะเข้ามาหาท่านที่มานั่งข้างตึก
อ่อนวอนขอให้ท่านรับทารกซึ่งเป็นหญิง มีอายุไม่เกิน ๑๕ วันไว้ ตัว
หล่อนจะต้องเร่ร่อน หาเลี้ยงชีพต่อไป ครั้นเมื่อท่านถามถึงชื่อเสียง
หญิงผู้นั้นอีกอ้อว่าชื่อเรียง และได้เรียนว่าหล่อนได้ตั้งชื่อทารกไว้แล้วว่า
‘ริน ระพี’ ภายหลังจากวันนั้นแล้ว คุณหญิงก็ไม่เคยพบหญิงคนนั้นอีก
หล่อนทิ้งลูกสาวไว้ แล้วสาบสูญไปเลย คุณหญิงจึงได้เลี้ยงเด็กนั้นให้
เติบโตขึ้นมาด้วยความเอาใจใส่ ให้การศึกษาถึงมัธยมปลายเท่าธิดา
คนแรกของท่าน และอบรมหน้าที่แม่บ้านให้แก่ทารกนั้นจนกระทั่งได้ชื่อ
ว่า เป็นผู้สามารถในหน้าที่ไม่แพ้ผู้ใหญ่บางคน

“ริน แกร์กฉันมั่งไหมอี”

สิ้นคำถาม ดวงตาอันดำลึบมีประกายช็อกก็เหลือบขึ้นมองท่าน
อย่างพิศวง แล้วกลับก้มหน้าลง เมื่อถูกถามซ้ำอีก จึงตอบว่า

“รักเจ้าค่ะ”

“ดีแล้ว เมื่อแกร์กฉัน แกจะทำอะไรเพื่อฉัน เพื่อท่าน และเพื่อ
คุณบราลีได้ไหม”

คิ้วตกต่ำยาว ขมวดเข้าหากัน แต่เจ้าของยังอยู่ในลักษณะ
สำรวจเมยหน้าชั้น เมื่อสบตาของคุณหญิงที่มองอยู่ก่อนแล้ว ก็ตอบโดย
ไม่รีรอว่า

“ได้เจ้าค่ะ”

คุณหญิงยิ้มอย่างพอใจ แล้วเล่าเรื่องราวทั้งหลายให้รินฟัง โดยเลือกใช้คำพูดที่ไม่กระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้ฟัง พร้อมทั้งเร่งเร้าให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสไปกับวาจาของท่านด้วย และจบลงด้วยว่า

“ฉันก็รักตัวอยู่มากเหมือนกัน เลี้ยงมาแต่เล็กแต่น้อย ถึงไม่ใช่สายเลือดก็เหมือนไข่ ถ้าจะไปลำบากลำบาก ฉันก็ไม่ยอมเหมือนกัน แต่นี้ไปได้ เป็นเมียปลัดอำเภอ ต่อไปแกอาจจะได้เป็นคุณนายข้าหลวง มีความสุขสบายกว่าอยู่ที่นี้ อย่างนี้ละ รินจะช่วยฉันได้ไหม”

ตลอดเวลาสายตาคอนคมและเต็มไปด้วยความสังเกตของท่าน แลจับอยู่เฉพาะหน้าของเด็กสาว ผิวสีอ่อนค่อนข้างเหลืองเปลี่ยนเป็นขาว และแดงสลับกัน ตลอดเวลาหล่อนไม่เงยหน้าขึ้นเลย เมื่อคุณหญิงจบประโยคลงด้วยคำถาม ท่านเห็นหล่อนกลืนอะโรงงคอกไปอย่างยากเย็น นั่งอยู่อึดใจหนึ่ง จึงเงยหน้าขึ้นประสาตากับท่าน ตอบด้วยเสียงเรียบแต่มีกังวานว่า

“ได้เจ้าค่ะ”

ใบหน้าของคุณหญิงอึมเอบขึ้นทันที ไม่นึกว่าจะง่ายตายถึงปานนี้ เด็กสาวมิได้ผลัด แม้แต่ขอเวลาไตร่ตรองสักนิดเดียว บางทีเด็กคนนี้อาจจะถือเป็นโชคดีแก่ตัวเองด้วย ที่จะได้เป็นคุณนายปลัดอำเภอ! ท่านคิด แต่กล่าวออกมาว่า

“ขอบใจมาก! รินทำอย่างนี้เท่ากับได้ช่วยฉัน ช่วยคุณราสีที่รินรัก และช่วยตัวของรินเองให้มีความสุขด้วย แต่เรื่องนี้เราต้องปิดเป็นความลับนะ จะเล่าให้ใครฟังไม่ได้เลย แม้แต่ตัวผู้ชายเอง อยู่ไปด้วยกันนาน ๆ แล้วก็เล่าไม่ได้ ต้องสัญญากับฉันนะริน ถ้าแกเอาไปเล่าความเสียหายจะตกอยู่กับฉันทั้งหมด สัญญาซิว่ารินจะไม่เล่าเรื่องนี้เลย”

“เจ้าค่ะ” เป็นคำรับที่สั้นแต่หนักแน่นเชื่อถือได้ ทำให้คุณหญิงโล่งใจ เพราะชั่วระยะเวลาที่อยู่ร่วมกันมา ท่านได้ทราบอยู่อย่างดีว่า เด็กสาวผู้นี้มีความมั่นใจจะ และซื่อตรงเสมอ

“เท่านั้นแหละ! ขอบใจมากนะ ริน ทำให้ฉันสบายใจไปเปลาะ

หนึ่ง แกก็จะได้เป็นคุณนายปลัด ไปเถอะ มึงงานอะไรจะทำก็ไปทำเสีย
เดี๋ยวจะค่า”

รินคลานออกมาจากห้อง อย่างคนที่ตกอยู่ในความฝัน ตลอด
เวลาหลอนนึกถึงแต่คำว่ากตัญญูกตเวที ซ้ำไปทวนมา มิได้ใส่ใจถึง
ลาภยศสรรเสริญ ที่คุณหญิงบำรุงประชาภิจนำมาแสดงล่อใจเลยแม้แต่
นิดเดียว!